

Людмила Єршова,
заступник директора з науково-експериментальної
роботи Інституту професійно-технічної освіти НАПН
України, доктор педагогічних наук, доцент

НАУКОВО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК МОТИВАТОР РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ

Підвищення мотивації учнівської і студентської молоді до розвитку професійної кар'єри можливе лише за умови модернізації всієї системи професійної освіти. Важливим кроком до осучаснення вітчизняної системи професійної освіти є застосування інноваційних підходів до модернізації професійної освіти шляхом здійснення наукових досліджень. У багатьох закладах професійної освіти педагогічні колективи часто бувають дуже негнучкими і несприятливими до введення інновацій. Для подолання цієї проблеми вирішальну роль мають відігравати керівник закладу, адміністративний осередок. Фахово й науково зрілий, готовий до запровадження нововведень, ініціативний директор власним прикладом здатен підвищити мотивацію педагогічного колективу, але йому неодмінно потрібна підтримка колег-однодумців та якісний науково-методичний супровід.

З цією метою в Україні діє Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України. Інститут надає допомогу закладам професійної освіти, що виявили бажання згуртувати свої колективи шляхом створення експериментальних майданчиків Всеукраїнського рівня. Тісна співпраця Міністерства освіти й науки, наукової та навчально-виховної установи дозволяє об'єднати зусилля педагогічного колективу задля вирішення низки завдань, актуальних для розвитку відповідного закладу.

У процесі вирішення поставлених завдань педагогічні працівники значно підвищують свій професійний, зокрема, науково-методичний рівень, оскільки виконання завдань експерименту вимагає: постійного ознайомлення учасників експерименту з літературою (науковою, методичною, статистичною, правничою тощо), вивчення основ науково-експериментальної діяльності (визначення об'єкту й предмету дослідження, його цілей і завдань, етапів проведення експерименту, методів експериментальної діяльності, кінцевих результатів тощо), формування навичок проведення масових заходів (тренінгів, круглих столів, семінарів, вебінарів, конференцій тощо), налагодження контактів із засобами масової інформації (для популяризації результатів експериментальної діяльності серед інших закладів професійної освіти).

Таким чином, експериментальна діяльність закладу професійної освіти виступає потужним чинником підвищення готовності педагогічного колективу до активної участі в модернізації системи професійної освіти. Професійно зрілий, активний, енергійний, ініціативний педагог не може не викликати поваги в учнів і студентів. Відтак, участь закладу у проведенні

науково-експериментальної діяльності значно підвищує імідж закладу, згуртовує колектив, позитивно трансформує особистість кожного педагога, який, у свою чергу, особистим прикладом здатен більш якісно мотивувати учнів до навчальної діяльності, планування й розвитку професійної та особистісної кар'єри.

Колективна експериментальна діяльність багатьох педагогічних працівників стимулює до написання власних наукових робіт. Це детермінує підвищення якісного складу освітніх установ, надзвичайно важливе в умовах реформування сучасної системи професійної освіти. Потужні науково-загартовані колективи мають значно більше шансів якісно реформувати свій навчальний заклад, ефектно представити його на ринку освітніх послуг, заручитися підтримкою громади, місцевої влади та бізнес-партнерів, збільшити учнівський контингент і в результаті – зберегти і зміцнити свій заклад і свою позицію в ньому. З огляду на це, дуже важливо, щоб керівники освітніх установ мали наукові ступені. Особистість, яка пройшла усі етапи підготовки дисертаційного дослідження здатна краще роз'яснити колективу цілі й завдання експериментальної роботи, правильно розподілити повноваження та обов'язки, обґрунтувати перспективи розвитку закладу.

Надзвичайно важливим завданням модернізації системи професійної освіти, покликаним підвищити мотивацію молоді до вибору та реалізації професійної кар'єри, має бути *стратегія створення центрів консультування з професійної кар'єри* учнів професійно-технічних навчальних закладів. Сучасні вчені пропонують розглядати цю стратегію як певний план (довгостроковий, послідовний, конструктивний, раціональний, підкріплений ідеологією, стійкий до невизначеності умов середовища), що має супроводжуватися постійним моніторингом і аналізом процесу його реалізації. Основною метою створення Центрів консультування з професійної кар'єри є формування кадрового потенціалу країни. До стратегічних цілей діяльності Центрів варто віднести: забезпечення працевлаштування випускників, зростання їх конкурентоспроможності; заохочення до участі в соціально-економічному розвитку економіки держави й регіону; розвиток загальних і професійних компетентностей, творчого потенціалу учнів; формування готовності до самовизначення на ринку праці. Тактичними цілями є: актуалізація мотиваційних резервів особистості; створення умов для вдосконалення усіх компонентів її Я-концепції (здатності до самоспостереження, самоаналізу, саморегуляції, самоконтролю та самовдосконалення); розвиток емоційно-вольової сфери та на її основі – емоційного інтелекту; формування здатності до ефективного розв'язання проблеми власного працевлаштування.

Основні завдання Центрів: надання інформації про сучасний стан і тенденції ринку праці, актуальні вимоги роботодавців; формування банків даних (вакансій за спеціальностями ПТНЗ, учнів і випускників ПТНЗ); організація і проведення психо-діагностичного тестування учнів ПТНЗ (складання психологічного автопортрета особистості, визначення основних життєвих цілей і професійних траєкторій, побудова стратегії розвитку

особистості, визначення бажаних векторів розвитку професійної кар'єри); надання необхідної соціально-правової освіти учнів; налагодження співпраці випускників із майбутніми роботодавцями, органами державної служби зайнятості населення, місцевими органами самоврядування, громадськими організаціями та об'єднаннями; здійснення моніторингу ефективності працевлаштування випускників ПТНЗ та їх професійної діяльності; організація та проведення масових заходів (професійні конкурси, дні кар'єри, ярмарки вакансій, презентації роботодавців тощо).

Серед оперативних цілей діяльності Центрів можна назвати: ознайомлення учнів із особливостями регіонального ринку праці; найважливішими правилами вибору робочого місця роботи; найбільш типовими помилками у процесі пошуку роботи та проходження співбесіди; навчання аналізу власних психоемоційних та фізичних можливостей, формування адекватної самооцінки, визначення реалістичного рівня домагань, розробка реалістичного плану кар'єрного розвитку особистості та формування психологічної готовності вносити до нього необхідні корективи, за необхідності здійснювати переорієнтацію на нову професію. Окремим завданням Центрів має бути формування позитивної мотивації учнів до планування, розвитку й корекції професійної кар'єри на всіх етапах їх навчальної і професійної діяльності.

Організуюючи експериментальну діяльність варто виходити з того, що навчальний заклад повинен не лише дати своєму випускнику професійні знання та навички, але й допомоги розвинути інноваційний професійний потенціал, допомогти вибудувати траєкторію власного кар'єрного зростання, навчити в умовах динамічно мінливого життя використовувати на практиці нові сучасні технології розвитку професійної кар'єри й досягнення особистісного і професійного успіху.